

УДК 636.1.082

ГЕНЕАЛОГІЧНО-ЗООТЕХНІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЖЕРЕБЦІВ-ПЛІДНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ВЕРХОВОЇ ПОРОДИ КІННОГО ЗАВОДУ ЗАТ НВП «РАЙЗ-АГРО»

Рецензенти: канд. с.-г. наук Россоха В.І.; канд. с.-г. наук Скалюк І.М.

І.В. Ткачова

Інститут тваринництва УААН

Т.М. Рушинська

Тернопільський інститут АПВ

У статті наведено зоотехнічну характеристику основних жеребців-плідників української верхової породи кінного заводу НВП «Райз-Агро», а також подано генеалогічний аналіз кожного плідника з урахуванням частки кровності вихідних порід (угорської, чистокровної верхової, тракєненської, ганноверської, арабської чистокровної, ахалтекінської, російської верхової). У процесі селекції, кожна з вихідних порід привносила бажані ознаки: орлово-ростопчинська – нарядний екстер'єр, угорська – крупність форм, чистокровна верхова – швидкість, арабська чистокровна – витонченість.

Ключові слова: жеребці-плідники, українська верхова порода, генеалогічний комплекс, порода, екстер'єр, лінія, умовний генотип.

Українська верхова порода коней за кількістю племінного поголів'я займає перше місце серед десяти основних порід, районованих в Україні, і за своєю роботоздатністю є універсальною, тобто однаково придатною до всіх класичних видів кінного спорту. Порода створена методом складного відтворювального схрещування коней угорської, тракєненської, ганноверської, чистокровної верхової порід, а також помісей чистокровної й російської верхової, і кожне з генеалогічних поєднань по-своєму впливало на екстер'єр та інтер'єр. Коні української верхової породи мають гарні екстер'єрні форми, гармонійний тип будови тіла, хороші, правильні рухи на різних алюрах. У селекційно-племінній роботі з породою широко використовуються чистопородні українські жеребці і лише в окремих випадках - жеребці вихідних порід.

У кінному заводі НВП «Райз-Агро» на даний час у племінній роботі використовують шість основних жеребців-плідників, із них української верхової породи: Гнів 17, Термін, Термін II, Тезис, Бізнес 15 і тракєненської – Хмель 9.

Із п'яти жеребців-плідників УВП двоє відносяться до лінії 2996 Фактотума і троє - до лінії Т54 Хобота.

Лінія 2996 Фактотума в кінному заводі представлена жеребцем Терміном II (3270 Еней – 486 Туземка) і жеребцем Тезисом (Затор 19 – Трембіта). Проміри Терміна II: 162-164-193-21,5 (табл. 1). У дво- та трирічному віці випробовувався на Львівському іподромі: 14=7-1-3. Чемпіон України (Драбів, 1998) 3 м., 73,0 ш.оч., (7 уч.). Чемпіон Світу (Італія 1998) – 65 м. 217,7 ш.оч. П Плекан (96 уч.). Недоліком екстер'єру є невідповідність стандарту породи за висотою в холці.

Жеребець Тезис - крупний (168-172-205-22), породний, правильного екстер'єру, із добре розвиненою грудною кліткою, потужним крупом, пропорційною головою, має довгу шию, рівні спину та поперек, добре розвинені суглоби, правильної постави кінцівки. Пройшов спеціалізований спортивний тренінг у кінзаводі. За результатами оцінки плідників за якістю нащадків з

**1. Зоотехнічна характеристика жеребців-плідників української верхової породи кінзаводу Нагірянської філії ЗАТ НВП
„Райз-Агро” станом на 1.01.2009 року**

Кличка	Мать	Рік народження	Походження		Місце народження	Проміри , см				Індекси будови тіла			Генеалогічний комплекс
			батько	мати		висота в холці	Коса довж. тулуба	обхват		формату	масивності	костистості	
								грудей	п'ясті				
153 Бізнес 15	руда	1989	120 Нарцис	652 Бабка	Ягільницький кінзавод	168	170	200	21,0	101,2	119,0	12,5	Лінія 54 Хобота 106
101 Гнів 17	соло-ва	1987	120 Нарцис	731 Голубка	Ягільницький кінзавод	166	166	200	21,0	100	120,5	12,6	Лінія 54 Хобота 106
Тезис	руда	1997	Затор 19	Трембіта	Львівський іподром	168	172	205	22,0	202,4	122,0	13,1	Лінія 2996 Факотума
Термін	руда	1994	108 Ірис	1190 Тонга	Лозівський кінзавод	168	170	200	22	101,2	119,0	13,1	Лінія 54 Хобота 106
Термін II	гніда	1985	3270 Еней	486 Туземка	Деркульський кінзавод	162	164	193	21,5	101,2	119,1	13,3	Лінія. 2996 Факотума

перших же ставок Тезис увійшов до групи кращих. Так, від Границі 18, дочки 120 Нарциса одержали перспективного за спортивними якостями Граніта.

Лінія Т 54 Хобота представлена жеребцями: Бізнес, Гнів та Термін. Жеребці мають бажаний тип будови тіла без значних недоліків екстер'єру. Використання цих жеребців (Гнів у обмежених підборах) дасть змогу одержувати нащадків із консолідованим родоводом, бажаним типом та екстер'єром. Більшість кобил, що підбираються до цих жеребців мають добре зарекомендований інбридинг на Хобота, Безпечного, Гугенота та Елефанта і апробується інбридинг на кобил Вигоду I та Вафлю 26.

На перспективу передбачається інтенсивніше використовувати типового жеребця Бізнеса з метою отримання коней лінії Хобота з яскраво вираженим типом породи. Метою використання Терміна є одержання правильного, крупного, нарядного приплоду, придатного для класичних видів кінного спорту. Вочевидь, позитивна перспектива в роботі щодо вдосконалення коней лінії Хобота в напрямі поліпшення спортивних якостей, за умови відповідної спортивної підготовки.

Жеребець 153 Бізнес 15, рудий, 1989 року народження в Ягільницькому кінзаводі від 120 Нарциса і 652 Бабки; крупний (168-170-200-21), надзвичайно породний, без екстер'єрних вад, із добре розвиненою грудною кліткою. Випробовувався у дво- і трирічному віці на Львівському іподромі: 6=3-2-1.

У племінній роботі використовується з 2000 року. За результатами оцінки плідників за якістю нащадків 153 Бізнес 15 увійшов до групи цінних. Він має широку поєднуваність з кобилами різного генеалогічного комплексу. Так від Зорі 30 дочки Рейда одержано перспективну кобилку Заботу, а від Вагни (дочки 101 Гніва 17) одержали перспективного за спортивними якостями Вібратора. У кінзаводі на 153 Бізнеса 15 покладаються величезні надії як на жеребця-плідника, який повністю відповідає типу української верхової породи.

Жеребець 101 Гнів 17, соловий, 1987 року народження в Ягільницькому кінному заводі від 120 Нарциса (72 Рух-118 Нагода) і 731 Голубки 16 (42 Балет-63 Гіпербола). За розвитком 101 Гнів 17 відповідає стандарту породи: 166-166-200-21, клас еліта, породний, без екстер'єрних вад, має пропорційну голову, довгу шию, рівні спину і попереки, правильно поставлені кінцівки. Випробовувався на Львівському іподромі у віці 2-4-х років: 9=4-5-0.

В останні роки за результатами оцінки жеребців-плідників за якістю нащадків Гнів отримує посередні оцінки, унаслідок чого в парувальній компанії його рекомендовано використовувати обмежено.

Жеребець Термін, рудий, 1994 року народження в Лозівському кінному заводі від 108 Іриса і 1190 Танги, крупний (168-170-200-22), породний, нарядний, без особливих екстер'єрних недоліків, із добре розвиненою грудною кліткою, нормальним крупом, кінцівки міцні, із добре розвиненими суглобами, зв'язками та сухожилками, правильної постави. Термін випробовувався в конкурі та виїзді. У 2002 році приймав участь у Всеукраїнських змаганнях, на яких зайняв призове місце. У 2004 році – „Командний приз” – I місце.

У парувальну кампанію Термін включений у 2004 році. Йому підібрано кобил різного генеалогічного комплексу, а саме англо-ганноверо-тракено-угорського, англо-ахалтекіно-російсько-ганновер-тракено-угорського, англо-тракено-орлово-розтопчино-угорського з метою: одержати правильний, крупний, нарядний приплід для класичних видів кінного спорту, надати породність, закріпити тип УВП.

Детальніший аналіз генеалогічних комплексів цих плідників показав, що в Ягільницькому кінзаводі мало місце прилиття ахалтекінської й арабської крові,

що вплинуло на подальший екстер'єр коней. Так, у п'ятому ряді родоходу Тезиса з материнської лінії була присутня арабська кобила Шагя ХХУІ-7, а з боку батька (Затора 19) 399 Магма – англо-ахалтекінка. Ця ж сама 399 Магма (1714 Магніт-Граматака) є прабабусею 731 Голубки, матері 101 Гніва. Саме від Магми, яка була соловою, цю масть отримали її дочка 44 Бомба, внук Балет 16 і правнучка 731 Голубка, що у свою чергу передала солову масть своєму синові – 101 Гніву, якого і зараз використовують в корегуючих доборах із метою отримання нащадків із цією рідкісною мастю.

У четвертому ряді родоходу Терміна ІІ по материнській лінії трапляється також Шагя ХХУІ-7.

У четвертому ряді родоходу Бізнеса 15 по батьківській лінії був жеребець російської верхової породи Букет, а саме ця порода значно впливала на формування бажаного екстер'єру. Через сина Букета 2 Безпечного бере свій початок лінія Безпечного, для нащадків якої характерні породність, масивність, гармонійна будова тіла, нарядність екстер'єру. Жеребцю Бізнесу, який є представником лінії Хобота, вдалося поєднати в собі кращі якості російської верхової через свою бабку 118 Нагоду, доньку 2 Безпечного і тракененської породи через свого діда 72 Руха (54 Хобот-148 Радуга).

Проаналізувавши походження жеребців-плідників до п'ятого ряду родоходу, ми вираховували частку кровності вихідних порід, їх співвідношення у сучасних плідниках (табл. 2).

2. Умовний генотип жеребців-плідників*

Кличка	Частка крові вихідних порід	Відсоток крові вихідних порід
Термін ІІ,	$\frac{5}{8}\text{чв}-\frac{1}{16}\text{араб}-\frac{1}{16}\text{тр}-\frac{3}{16}\text{угор}-\frac{1}{16}\text{ганн}$	63%чв+19%угор+6%араб+6%тр+6%ганн
Термін	$\frac{9}{16}\text{чв}-\frac{3}{16}\text{угор}-\frac{7}{32}\text{тр}-\frac{1}{32}\text{р.вер}$	56%чв+22%тр+19%угор+3%р.верх
Тезис	$\frac{7}{16}\text{чв}-\frac{1}{4}\text{ганн}-\frac{1}{8}\text{тра}-\frac{5}{32}\text{угор}-\frac{1}{32}\text{араб}$	44%чв+25%ганн+15%угор+12%тр+3%араб+≥1%ах
Гнів	$\frac{15}{32}\text{чв}-\frac{5}{16}\text{тр}-\frac{1}{16}\text{р.вер}-\frac{5}{32}\text{угор}$	47%чв+31%тр+15%угор+6%р.верх+≥1% ах
Бізнес 15	$\frac{1}{2}\text{чв}-\frac{5}{16}\text{тр}-\frac{3}{32}\text{угор}-\frac{1}{16}\text{р.верх.}$	50%чв+34%тр+9%угор+6%р.верх+≥1% ах

Примітка. *Умовні скорочення: чв – чистокровна верхова порода; ганн – ганноверська; тр – тракененська; араб – арабська чистокровна; ах – ахалтекінська; угор – угорська; р.вер – російська верхова.

Основна частка в умовному генотипі основних жеребців-плідників кінзаводу належить чистокровній верховій породі, від 44 до 63 %. Вміст крові угорської породи – 9-19 %, тракененської – 6-34 %. Жеребець Тезис успадкував біля 3 % арабської крові та менше 1 % ахалтекінської ($\frac{1}{128}$). Гнів і Бізнес мають по 6 % російської верхової і також менше 1 % крові ахалтекінської породи. Лише у жеребця Тезиса є вагома частка ганноверської крові – 25 %, успадкована через свого батька Затора 19 (Рейд – 357 Забава).

Отже, двоє плідників, Гнів і Бізнес 15, належать до англо-трекено-венгеро-російсько-ахалтекінського комплексу, близький до них за походженням Термін – англо-трекено-венгеро-російський. Жеребець Термін ІІ – англо-венгеро-тракено-

ганноверо-арабський, жеребець Тезис – англо-ганноверо-венгеро-тракено-арабо-ахалтекінський.

Висновок. У процесі селекції, кожна з вихідних порід привносила бажані ознаки: орлово-ростопчинська – нарядний екстер'єр, угорська – крупність форм, чистокровна верхова – швидкість, арабська чистокровна – витонченість. Володіючи інформацією про частки кровності, можна прогнозувати її у нащадків і корегувати добір у сторону бажаних ознак.

*ГЕНЕАЛОГИЧЕСКИ-ЗООТЕХНИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА
ЖЕРЕБЦОВ-ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ УКРАИНСКОЙ ВЕРХОВОЙ ПОРОДЫ
КОННОГО ЗАВОДА ЗАО НПП «РАЙЗ-АГРО»*

Ткачева И.В., Институт животноводства УААН

Рушинская Т.Н., Тернопольский институт АПП

В статье приведена зоотехническая характеристика основных жеребцов-производителей украинской верховой породы конного завода НВП «Райз-Агро», а также дан генеалогический анализ каждого производителя с учетом доли кровности исходных пород (венгерской, чистокровной верховой, тракененской, ганноверской, арабской чистокровной, ахалтекинской, русской верховой). В процессе селекции, каждая из исходных пород привносила желаемые признаки: орлово-ростопчинская – нарядный экстерьер, венгерская – крупность форм, чистокровная верховая – скорость, арабская чистокровная – утонченность.

Ключевые слова: жеребцы-производители, украинская верховая порода, генеалогический комплекс, порода, экстерьер, линия, условный генотип.

*GENEALOGICAL-ZOOTECNICAL DESCRIPTION OF STALLIONS OF
UKRAINIAN ROADSTER BREED OF STUD «RAYZ-AGRO»*

Tkachova I.V.; Institute of animal science, UAAS

Rushchinska T.M., Ternopol institute AIP, UAAS

Zootechnical description of basic stallions of the Ukrainian roadster breed of the stud «Rayz-Agro» is resulted in the article, and also the genealogical analysis of every producer taking into account the stake of blood of initial breeds is given (Hungarian, thoroughbred, trakener, gannover, Arabic thoroughbred, akhal-tekyn, Russian roadster).

In the process of selection, each of initial breeds gave the desired signs: Russian roadster is good-looking exterior, Hungarian is the largeness of forms, thoroughbred is speed, is Arabic thoroughbred is refinement.

Keywords: stallions-producers, Ukrainian roadster breed, genealogical complex, breed, exterior, line, conditional genotype.